

LÉON BLOY
REVNA ŽENSKA

Epizoda iz sodobnega življenja

Prevedel
Jaroslav Skrušný

Družina
2022

Kazalo

- 9 Prvi del: **Naplavine temè**
- 227 Drugi del: **Naplavine luči**
- 377 Spremna beseda: **Primož Vitez**
Portret umetnika kot mlade ženske

*Pierru Antidu Edmondu Bigand-Kairu,
kapitanu dolge plovbe*

Tu jo imate slednjič, to *Revno žensko*, ki ste si jo tako želeli, čeprav je še niste poznali, in ki sem jo – kot se spodobi – priporočil v varstvo pokojnih!

Ne poznam bolj očarljivega človeka od vas, dragi Bigand, in to bom nekega dne na kar najbolj slovesen način tudi zapisal.

Vaše povsem nepričakovano prijateljstvo, ki je bilo zame kakor darilo z neba, je zagotovo eno redkih čudes, kar mi jih je bilo dano videti na zemlji.

Če odštejem našega slavnega slikarja Henryja de Grouxa, kdo drug se mi je še tako globoko in srčno kot vi zapisal v srce? Se spominjate, da ste me obiskali, ko sem prebival v hiši brez imena, v hiši trohnobe in obupa, ki sem jo skušal naslikati in katere grozo ste, domnevam, odnesli s seboj v bleščečo in krvavo Azijo?

Vam, dragi prijatelj, torej posvečam to žalostno knjigo, ki mi jo je narekovala vaša duševna moč in ki bi zagotovo postala mojstrovina, ko bi ne bil njen pisec prav jaz.

Naj vas Bog varuje pred ognjem, bodalom, sodobno književnostjo in zamero lažnih mrličev!

*Grand-Montrouge,
na pepelnično sredo, 1897
Léon Bloy*

Prvi del
Naplavine temè

*Qui erant
in poenis tenebrarum,
clamantes et dicentes
Advenisti,
Redemptor noster*

Officium Defunctorum²

---

² *Ti, ki so trpeli v temi, so klicali in rotili: prišel si, Odrašenik naš! (besedilo iz maše zadušnice)*

I

»Prmejduš, kako tukaj smrdi!«

Ta pobalinska kvanta je kot masten pljunek priletela na ponižni prag kapele misijonarjev lazaristov na Sèvreški ulici leta 1879.

Bila je prva adventna nedelja, pariški živelj je v hudi stiski stopal hudi zimi³ naproti.

In vendar tistega leta, podobnega vsem drugim letom, ni nastopil konec sveta in nikomur ni padlo na pamet, da bi se temu čudil.

Ata Isidore Chapuis, merilec tehtnic po poklicu in eden najbolj cenjenih pivcev v četrti Velikega kamna,⁴ se je temu čudil še manj kot drugi.

---

3 Huda zima (Grand Hiver): od 2. do 28. decembra 1879 je Francijo zajel val izredno mrzlega zraka, nastopila je najbolj mrzla zima, dotlej zabeležena na Francoskem. Pod težo snega se je podrla tržnica Svetega Martina v Parizu, kjer se je temperatura 10. decembra spustila na –23 Celzijevih stopinj.

4 Četrta Velikega kamna (le Gros-Caillou) leži v sedmem pariškem okrožju.

Po značaju in omiki je sodil med najodličnejše primerke izbrane sodrge, kakršno srečaš le v Parizu in s katero se ne more meriti nobena capinska svojat pod soncem.

Drhal navkljub krčevitim političnim naporom in skrbnemu *literarnemu* zalivanju pač ne sodi med bujnejše rastlinje. Celo kadar med njimi curkoma teče kri, iz njenih vrst redko vzniknejo izjemni posamezniki.

Ko je šel stari tehtničar mimo posvečenega kraja, je le malce odškrtnil črno luknjo svoje duše; ponosno je stopal na čelu vseh zmerjaških in psovaških odličnikov družbenega sloja, v katerega se kot v nekakšno skupno greznico noč in dan zlivajo intelektualne odplake meščanov in smrdljivi iztrebki delavcev.

Zadovoljen s psovko, ob kateri se je nekaj vernikov, ki so se z grozo ozrli za njim, smrtno preplašilo, je z majavim korakom nadaljeval cikcakasto pot kot mesečnik, ki ga muči morska bolezen.

Videti je bilo, kot da s svojim od alkohola posinjelim in od razvrata razjedenim capinskim frisom že tone v omotico.

Nekakšna mračna in ohola porogljivost se je risala v zamehljivi zmrdi, ki mu je krivila spodnjo ustnico pod strupenima votlinama odurnega rilca, da sta se mu ustna kotička povesila in kot v glino ali kredo vtisnila v globoki brazdi, ki sta mu ju vinska brozga in žganjica vrezali v lica.

Sredi obraza mu je že dobrih šestdeset let štrlel orlovsko zakrivljen judovski nos pikolovskega oderuha, pod njim se je ježilo strnišče štrlečih brkov, s katerimi bi bilo kvečjemu moč počohati garjavega konja.

Neverjetno majhne, mišje ali ribje živahne in ostro srepeče oči so s svojim mrzlim leskom brez sijaja spominjale

na nočnega plenilca puščic za reveže, preizkušnega v ropanju cerkva.

Videz razcapanega klateža je spominjal na neusmiljenega, dlakocepskega in še v pijanosti prisebnega podleža, omadeževanega s premnogimi hudodelstvi, ki se mu je zakrnelo srce zganilo le še ob napadu na nemočne in neoborožene siromake.

Nikakor pa ni bil nepismen, naš imenitni ata Chapuis. Redno je prebiral sodnijske in druge tehtne časopise, kakršna sta bila, denimo, *Svetilka*⁵ ali *Glas ljudstva*;⁶ trdno verujoč v neogibni prihod pravičnejše družbe je v beznicah rade volje stresal sočne prerokbe o politiki in veri, teh pohlevnih in vsakomur dostopnih vedah, pri katerih se lahko – kot je splošno znano – izkaže še tak puhloglavec.

Ljubezen je kar naravnost preziral, imel jo je za nepotrebno, in če jo je kak drug govorec po naključju resno vzel v misel, se je takoj začel rogati in se krohotaje tolči po stegnih.

Iz omenjenih razlogov je ljubeznivemu Isidoru izkazovalo čast in se mu klanjalo prav neverjetno število oštirjev.

Nihče ni natanko vedel, od kod prihaja, čeravno je sam zatrjeval, da je meščanskega rodu, doma nekje iz Périgorda. Daleč segajoč rodovnik, saj se je burkež po lastnih besedah rodil v četrti Tempelj, kjer naj bi se starši pečali z nekimi sumljivimi, značilno pariškimi posli, o katerih ni hotel povedati nič natančnejšega.

---

5 *Svetilka (La Lanterne)*, francoski satirični časopis, ki ga je leta 1868 ustanovil Henri Rochefort in so ga na skrivaj prodajali do leta 1876.

6 *Glas ljudstva (Le Cri du peuple)*, francoski časopis, ki sta ga v času pariške komune leta 1871 ustanovila Jules Vallès in Pierre Denis. Nastopal je zlasti zoper politiko premierja Adolpha Tiersa, ukinili so ga med »krvavim tednom« ob zartrtju komune. Med letoma 1883 in 1888 je časopis znova izhajal.

Rad se je torej skliceval na podeželske, vsega spoštovanja vredne prednike in na številno, bogato razvejano in na vse konce sveta raztepeno, menda dokaj imovito sorodstvo, obenem pa neusmiljeno udrihal čez njihovo oholo preziranje njegovega vsega spoštovanja vrednega delavskega suknjiča. V resnici ni od te silne žlahte nihče nikoli videl nikogar. Oporečni sorodniki so bili zanj na eni strani vir bahanja in na drugi predmet čezmernega zmerjanja.

Še bolj pa je bentil zoper krivičnost usode, z žarom južnjaških domorodcev je klel zlo srečo, ki je v kali zatrla vse njegove sijajne načrte, in psoval umazano podlost tekmecev, ki ga je primorala, da je svilen suktnjo gospodarja zamenjal z delavskim pajacom.

Zakaj v resnici je bil njega dni kapitalist in lastnik delavnice, delal je za svoj račun oziroma zaposloval je tudi po pol ducata delavcev, ki jim je načeloval kot vrhovni duhoven pijanskih obredov in nenehnega *žlampanja*.

Četrta Glacière se še spominja teh veselih vinskih bratcev na majavih nogah, ki jih je bilo srečati po vseh vinotočih, kjer jim je *stari*, ponavadi na smrt pijan, redno bral kozje molitvice.

Neizogibni finančni zlom, ki so ga razločno napovedovale omenjene predigre, je presenetil zgolj Chapuisa, ki je najprej po dolgem in počez preklinjal zemljo in nebo, nazadnje pa s pijansko prostodušnostjo priznal, da je bil v svojo škodo »*pri poslih* vse preveč pošten«.

Od kod je izviral vse to čez noč spuhnelo sumljivo premoženje, ni vedela živa duša. »Skromna dediščina z dežele,« je nejasno namigoval tehtničar. Vendar so pred časom krožili nejasni glasovi, ki so njegovo razlago postavljali v močno dvomljivo luč.

Ljudje so se capina dobro spominjali še izpred dvojnega obleganja,⁷ ko je bil reven kot cerkvena miš in je svoj klavrniki okostnjak vlačil od delavnice do delavnice.

Po Komuni pa se je kar naenkrat dokopal do premoženja v višini nekaj deset tisoč frankov, s katerim si je ustvaril začetni kapital.

Če je verjeti skrivnim govoricam, ki so krožile po četrti, naj bi bil ta denar, pobran iz bogvedi katere strašne in krvave greznice, odkupnina za nekega pariškega trgovskega bogatina, ki je iz neznanih razlogov ušel streljanju in požaru, ko je junaški Chapuis kot podpolkovnik poveljeval obožanim komunardom.

Nadvse skrivnostna in za lase privlečena pomilostitev, ki so je bili po zatrtem uporuh deležniki nekateri vstajniki, je doletela tudi Isidorja, hkrati s številnimi veliko bolj slavimi prekucuh, za katere se je vedelo ali vsaj domnevalo, da vedo za številne nečedne skrivnosti, oblasti pa so se bale, da ne bi prišle na dan.

Pustili so ga torej, da je spokojno užival v vinskem opojuh rešenega brodolomca, nihče ga ni vznemirjal ali preganjaj; res pa je tudi, da se je v času naglih sodišč in hitrih usmrtitev znal večče narediti nevidnega.

Nekaj kasneje so se izjalovili dva ali trije poizkusi zaslišanja, ki so ga hoteli opraviti vohljači Nrvastvenega reda,⁸

---

7 Za časa Pariške komune je Pariz doživel dvoje obleganj, najdaljših v svoji zgodovini. Najprej ga je med 19. septembrom 1870 in 28. januarjem 1871 oblegala pruska vojska, potem pa še domača republikanska armada, ki se je zbrala v Versaillesu z namenom, da zatreh vstajo komunardov (od 18. marca do 31. maja 1871). Parižani so med obleganjem trpeli hudo lakoto, porušene so bile številne stavbe, med tako imenovanim »krvavim tednom« je bilo ubitih sedemnajst tisoč ljudi, štiri tisoč je bilo izgnanih na Novo Kaledonijo.

8 Nrvastveni red (l'Ordre moral) se je imenovala koalicija desničarskih strank, ki se je osnovala po padcu Napoleona III. in začasne republikanske vlade leta 1873.

vendar so se grdo opekli, ko so trčili ob pristno ali zaigrano behavost zadrtega pijanca, zato so se zaslišanjem raje odrekli, ata Chapuis, ki je užil trenutek slave, pa je za vekomaj poniknil v najglobljo temo.

Možaka je na vsakem koraku spremljal obstret sumljivih poslov in spletk, v očeh ubogih siromakov, s katerimi se je blagovolil družiti in katerih otroške dušice zlahka zapelje vsak samozvani blebetač, je veljal skoraj za preroka. Mar ni osvobojeno ljudstvo kmalu odigralo vlogo žrtvenih ptic vsakršnih vraževernih antičnih obredov in kabaretnih prerokovalcev iz živalskega drobovja, ki jih je policija izkoriščala za svoje vohljaške namene?

Starega Isidorja se je skratka prijel vzdevek »sprijeni capin«, rodovno ime, ki mu veljava ne bo nikoli zbledela.

Brez dvoma je pripadal tisti vzorčni vrsti pridaničev, ki jih je Božja previdnost že na samem začetku ustoličila kot protiutež serafom.

Mar človeštvo ne potrebuje greznične jame prav zato, da ga njen smrad in valovi opomnijo, kadar mu kaj zapreti izpod neba? Kako bi se srce izurilo v izbranosti, ko bi ne bilo deležno odlične vzgoje teh neogibnih izvržkov?

Brez Barabe ni odrešenja. Bog bi si *ne zaslužil*, da ustvari svet, če bi v ničesu pustil in pozabil na neizmerno drhal, ki ga je lepega dne pribila na križ.

To ime je prevzela tudi konservativna politika premierja Alberta de Broglie v času, ko je republiko predsedoval maršal Mac-Mahon.

XXV

»Tokrat se je pred zaročenkinimi očmi odprlo strašno in temačno brezno, v katerem je zagledala žarečo peč. Za ogenj so skrbeli demoni in žive duše.

Pri peči se je prikazala duša, katere sodbo je bilo slišati od zgoraj. Njene noge so se dotikale peči, stala je pokončno zravnana kot živ človek. Ni stala ne na najvišjem, ne na najnižjem mestu, temveč zraven peči. Prizor je bil grozljiv in čudovit obenem.

Zdelo se je, da se plameni iz peči kot voda v cevi dvigajo duši k nogam, da so bile znojnice videti kot žile, po katerih švigajo plameni.

Uhlja sta bila videti kot mehova, ki nenehno pregibata možgane.

Oči so bile zvrnjene, globoko vdrte in nameščene na temenu.

Usta so bila odprta, jezik, ki sta ga ovohavali nosnici, ji je visel čez ustnice.

Zobje so bili kot žebli, zabiti po vsej površini mehkega neba.

Dolge lakti so ji segale do stopal.

Zdelo se je, kot da z rokama grabi in meče loj in smolo v ogenj.

Koža, v katero je bila duša odeta, je bila videti kot obleka iz umazanega platna. Obleka je bila tako hladna, da je človeka ob pogledu nanjo mrzlo spreletelo.

Gnoj se je cedil iz nje kot iz kužne rane, smrad je bil tako močan, da ga ni bilo mogoče primerjati z nobenim drugim smradom.

Ob pogledu na vso to revo je zaslišala dušo, ki je petkrat na vse grlo in topeč se v solzah ponovila: 'Gorje!«

*(Nebeška razodetja svete Brigite, IV. knjiga, VII. poglavje)*¹⁹¹

Gospodov duh pa se ne sprehaja samo po pokopališčih. Kdor ga pozna, ga lahko sreča kjerkoli, tudi v peklu, saj sam pravi, da »pred Njegovim obličjem hodi ogenj«. ¹⁹²

---

191 Celotni gornji navedek je v izvirniku natisnjen v latinščini (*Revelationum caelestium Sanctae Birgittae, Liber quartus, cap. VII.*).

192 Psalm 97,3.

XXVI

25. maja 1887. Clotilde je sama doma. Mož je odšel zdoma že pred nekaj urami. Knjiga, ki sta jo skupaj pripravljala, je slednjič končana. Celo natisnili so jo že in bo kmalu v prodaji. Nemara se jima obeta uspeh in morebiti ju čaka konec revščine.

Leopold se bo vrnil dokaj pozno. Moral je na večerjo z založnikom in se zvečer srečati še z nekaj drugimi ljudmi. Naj pride, kadar more in kadar hoče, najdražji! Ženo bo vselej našel srečno in brez skrbi.

Frančiškova služabnica je pri zadnji dnevni svetlobi pravkar prebrala Marijine večernice, zdaj misli na Boga in prisluškuje »mili noči, ki prihaja«. ¹⁹³

Vanjo se naseli blažen mir. Živahni duh, kot da se je osvobodil teže telesa, v eni sami sekundi brez bojazni in težav preleti osemtrideset let njenega življenja. Strašne in boleče spomine sprejema vdano, kot so svoje muke spre-

---

193 Baudelaire, *Cvetje zla / Les Fleurs du mal*, »Zbranost« / Recueillement/.

jemali mučenci, njen notranji mir jim odjemlje razdiralno moč.

Prevzame jo ljubezen, vsa se prepusti nebu in se opazuje *od daleč* kot človek tik pred smrtjo.

»Kaj sem storila za Vas, moj Bog? Včasih sem Vas le težko prenašala, vendar sem vedela, da ste moj pravi oče, še posebej, kadar ste me topli, zato se Vam moram bolj zahvaliti za kazni kot za blage. Vem tudi, da ste rekli, da kdor se ni pripravljen odreči vsemu imetju, ne more biti Vaš učenec. A tudi tisto malo, kar sem vedela, je bilo dovolj, da sem se zatekla v Vaše naročje, kadar se mi je zahotelo ... Gospod Jezus! Večni Kristus! Neskončno ljubljeni Odrešenik, naredite iz mene svetnico! Naredite svetnika iz naju. Ne dovolite, da ti, ki Vas ljubijo, zgrešijo pot ... *Ceste so težke in poti jočejo, ker ne vodijo tja, kamor bi morale!*«

Na cerkvenem zvoniku odzvoni deveta ura. Clotilde nagonsko šteje udarce, zdi se, kot da jo je zadnji zadel naravnost v srce. V soseščini vlada popolna tišina. Noč je črna kot oglje, spod neba rosi mlačen vonjav dežek.

»Devet!« reče potihem in se zdrzne. »Zakaj se vznemirjam? Kaj se vendar dogaja?«

Pokriža se, kar jo pomiri, prižge svetilko in, poslušna večkratnemu Leopoldovemu naročilu, skrbno zapre vrata in okna; dejal ji je, da se najbrž ne bo vrnil pred polnočjo.

Še nikoli si ni tako močno želela, da bi bil poleg nje. Vendar si ne dela skrbi. Niti malo žalostna ni. Toda nekako sluti, da je ura, ki je pravkar odbila, prav posebna ura.

Jasno ji je, da ne bo mogla zaspati, vnovič se zatopi v molitev.

Najprej s silnimi notranjimi kriki zaprosi za Božjo pomoč in zaščito vseh svetnikov za odsotnega moža. Vse, kar premore najplemenitejših čustev in misli, vse dragocenosti svoje izropane palače, vse drago kamenje, vse položene svetinjice, vse svete podobice, vse osvojene oklepe, vse do žalovanjskih tančic – zagotovo dragocenejših od znamenite zavese v svetišču svete Sofije, katere zlato in srebrno tkano cenijo v deset tisoč mernikih – vse to zmeče na oltar neskončne priprošnje k Bogu.

In nato nenadna sprememba. V hipnem preblisku jo prešine gotovost, da so njene prošnje čudovito uslišane. Topoč se v solzah se prične iz dna duše zahvaljevati.

»Želela sem si samo eno,« šepeta, »da bi vse dni svojega življenja prebivala v Božji hiši in zrla Gospodovo milino.«¹⁹⁴

Mar ne ve, da te besede pripadajo psalmu mrtvih? Ali nemara slutiti, da tako mora biti? Naj bo tako ali drugače, v tistem trenutku izbruhne požar – požar duhovne žrtvovanjske daritve.

Velikokrat je že vse od otroštva in celo v najbolj bridkih trenutkih začutila Njegov ogenj, vendar se je ni še nikoli tako močno dotaknil.

Začne se z rojem pršečih iskric, ob katerih ji pobledi obraz. Potem planejo silni plameni ... Ni več časa za beg, tudi ko bi hotela zbežati. Poti ven ni ne na levi ne na desni, ne spodaj ne zgoraj. Pomagala ne bi niti pogum dvajsetih levov ne krilata moč najmogočnejših orlov. Zgoreti mora, požreti jo morajo plameni. Zagleda se v ognjeni katedrali. To je hiša, ki si jo je želela, to je milina, ki ji jo daje Bog ...

---

194 Psalm 27,4.

Plameni dolgo časa prasketajo in plapolajo okrog nje, valjuč in skakajoč kot kakšni veliki plazilci požirajo vse, kar jo obdaja. Zdaj pa zdaj se tuleč poženejo pod strop ali ji bu-tajo ob stopala, vsake toliko svoje besne zublje stegnejo pro-ti njenemu obrazu, očem, prsim, ki se topijo kot vosek ...

Kje so ljudje? Kaj lahko storijo? Védi, uboga Clotilde, da je ta požar samo rahel vzdih tvojega Boga ... »Mogoče vas je zaznamoval Sveti Duh,« ji je njega dni rekel Misijonar.

Neukrotljivi plameni, ki so se tako razbesneli, da razta-pljajo tudi najtršo kovino, se slednjíč s truščem vesoljnega nebesnega potresa zgrnejo nadnjo ...

»Človeški sinovi, Gospod, bodo pijani obilja tvoje hiše, opil jih boš s studencem svoje miline.«

Naslednje jutro sta Pariz in vsa Francija z grozo zvedela za strašni požar v Komični operi, kjer se je še kadilo kakih tristo ali štiristo trupel.

Prve iskricice so zaplesale ob *devetih in pet minut*, zavrte-le so se v ritmu neužitne glasbe gospoda Ambroisa Thoma-sa, pod »vonjavim mlačnim dežkom« so se začeli dušiti ali goreti brezskrbni meščani, ki so jo prišli poslušat.

Mila majska noč je bila zvodnica ali priležnica muk, strahopetnosti in neizrekljivih junaštev. Kot je v takih primerih v navadi, so udarile na dan vse prikrite človeške lastnosti.

V nepopisni zmedi, v vrtincu peklenskega direndaja je bilo moč videti obupance, ki so si z noži krčili pot, pa tudi korenjake, ki so tvegali najstrašnejšo smrt, da bi rešili po-deželskega notarja, prešuštniške advokate, mladoporočen-ca, ki ju je pravkar blagoslovil uslužen natikalec rogov, s trgovskim pečatom potrjene device ali čisto navadne poce-stnice.

Časniki so prinesli strašljivo zgodbo nekega *neznanca*, ki je pritekel skupaj s petdeset tisoč drugimi radovedneži, se ničkolikokrat pognal v ognjeno žrelo in prinašal ven predvsem ženske in otroke; večni Pravičnosti je iz krempljev iztrgal neverjetno število nemočnih revežev; spominjal je na dobrega gusarja ali demona, ki mu je bila kopel v plamenih užitek in je med njimi kot v »hiši svojega Boga« naposled tudi ostal.

Nekdo je trdil, da ga je nazadnje videl, kako s *prekrižanimi rokami* negibno stoji sredi ognjenega stožca ...

Tako se je na način, ki ga niti najbolj pronicljivi angeli ne bi mogli predvideti, izpolnila presenetljiva prerokba starega Misijonarja.

Léon Bloy
REVNA ŽENSKA
Epizoda iz sodobnega življenja

Naslov izvirnika:
La femme pauvre, Épisode contemporain

© za slovensko izdajo: Družina d. o. o., 2022

Prevod: Jaroslav Skrušný
Spremna beseda: dr. Primož Vitez
Urednica: dr. Tina Osterman
Jezikovni pregled: Matic Pavlič
Ilustracija na naslovnici: Saraja Cesarini
Oblikovnje naslovnice: Lucija Jerman
Grafična priprava: Melita Rak
Izdala in založila: Družina d. o. o.
Za založbo: Tone Rode
Natis: Tiskano v Sloveniji
Naklada: 500 izvodov
Ljubljana 2022

Knjižno delo je izšlo v okviru knjižnega programa, ki ga sofinancira Javna
agencija za knjigo Republike Slovenije v letu 2021.

Več informacij o knjigah založbe Družina najdete na:

www.druzina.si